

Planprogram - næringsplan 2020-2024

Innstillingen vedtatt i Komite for næring, oppvekst og kultur 1. gang 5.6.2019
Vedtatt i Kommunestyret 1. gang 24.06.2019
2. gangsbehandling i Kommunestyret 4.9.2019

Innhold

Planprogram – revidering av kommuneplanens samfunnsdel.....	3
1. Innledning.....	3
2. Bakgrunn	3
3. Situasjonsanalyse for Grue som næringskommune.....	4
4. Overordnet mål	9
5. Avgrensning.....	10
6. Forutsetninger og ambisjoner for arbeidet.....	10
7. Grues tilpasning til den regionale strategien	12
7.1 Prioritering av fire satsningsområder; bioøkonomi, industri, logistikk og bygg & anlegg – regionalt perspektiv	13
7.3 Handlekraftig og effektiv kommune – regionalt perspektiv	14
7.4 Sterke allianser - regionalt perspektiv.....	15
7.5 Samferdsel og markedstilpassede næringsarealer – regionalt perspektiv	15
7.6 Riktig kompetanse og FOU – regionalt perspektiv.....	17
7.7 Kommunikasjon og omdømmebygging – regionalt perspektiv.....	17
8 Øvrige næringsstrategier i Grue	19
8.1 Strategi for å hjelpe bedrifter med rekruttering: mer boligbygging i Grue.....	20
8.2 Strategi for økt varehandel: tiltak Kirkenærgata.....	20
8.3 Strategi for høyere dekningsbidrag og sysselsetting i landbruket	21
8.4. Stimulere utvikling av natur og kulturbasert næring	21
8.5 Strategi for økt varehandel/turisme: «Landemerke»	22
8.6 Grue kommunes næringsstomter, næringsbygg og næringssselskap legges inn i et eiendomsselskap	22
8.7 Fagskole for industrien i regionen vil være viktig for fremtiden.....	23
8.8 Døgnhvileplass for næringsstransport	23
8.9 Strategi for mer hyttebygging i Grue.....	24
8.10 Kontorfellesskap for landbruksbedrifter	25
9 Organisering og fremdriftsplan	26

Planprogram – revidering av kommuneplanens samfunnsdel

1. Innledning

De 6 kommunene i Kongsvingerregionen har i 2017 vedtatt en regional næringsstrategi for perioden 2016 - 2028. I Grue kommunens planstrategi vedtatt av kommunestyret 12.12.2016, sak 114/16 ble det vedtatt:

«Det anbefales at den regionale næringsstrategien erstatter kommunens rullering av Strategisk næringsplan for Grue i denne planperioden. Det anbefales videre at næringsområder som ikke er prioriterte områder i den regionale planen løftes frem i rullering av kommuneplanens samfunnsdel, langsiktig arealstrategi. Ved utvidelse av næringsområder skal nasjonale føringer og jordvern hensyn legges til grunn og eventuelle utvidelser skal ligge innenfor gjeldende regelverk.»

Kommunestyret i Grue ønsket i årsskiftet 2018/19 også å utvikle en strategisk næringsplan for egen kommune og vedtok følgende i kommunestyresak KS-014/19: «*Det skal utarbeides en næringsplan for Grue kommune 2019-2022 og utarbeides retningslinjer for nytt kommunalt næringsfond som blir førende for de to eksisterende næringsfondene til Grue kommune. Dette behandles som to separate saker i samme kommunestyremøte.*»

Det er i hovedtrekk markedskreftene som styrer næringsutviklingen. Likevel har kommunen en viktig rolle som vertskap og tilrettelegger, herunder sikre god infrastruktur, nye næringsarealer, rammevilkår og tilgang til kompetanse og kapital. Formålet med Grue kommunes strategiske næringsplaner er å konkretisere på hvilken måte vi skal bidra til at næringslivet i regionen opprettholder og styrker sin konkurransekraft og øker attraktivitet for nye etablerere. Samtidig vil planen:

- gi politikere og administrasjon i Grue kommune innsikt og forståelse i næringslivets rammebetingelser og behov.
- gi et godt grunnlag for hva kommunen skal fokusere på for å bidra til positiv næringsutvikling.
- være en plattform for samarbeid mellom næringsliv og kommune og innad i regionen.
- gi grunnlag for budsjettmessige disposisjoner

2. Bakgrunn

Det er i næringsstrategien for Kongsvingerregionen lagt opp syv hovedstrategier for bidra til vekst i regionen. Disse er utarbeidet i samarbeid med aktører i næringslivet, politikere, kommune og næringsutviklingsapparatet gjennom workshops, intervjuer og spørreundersøkelser og vedtatt av alle kommunestyrene. Strategiene er:

1. Prioritering av fire satsningsområder; **bioøkonomi, industriutvikling, logistikk, bygg og anlegg**
2. Tett samarbeid mellom kommunene og næringslivet
3. Handlekraftige og effektive kommuner
4. Sterke allianser
5. Samferdsel og markedstilpassede næringsarealer
6. Riktig kompetanse og FoU
7. Kommunikasjon og omdømmebygging

Grue kommune har tatt utgangspunkt i disse 7 områdene. I tillegg har vi valgt å satse på ti øvrige strategier. Disse er foreslått med bakgrunn i situasjonsanalysen som igjen er basert på «NHOs kommune NM 2018» og samtaler med næringsgrupper de siste årene: Bedriftene på Kirkenær Industriområde, det tidligere Kirkenær Handelstandsforening, besøksnæring og oppsøkende virksomhet (besøk hos enkeltbedrifter). Svensk næringslivs [«Handbok för et bättre lokalt företagsklimat»](#) har også vært en inspirasjonskilde.

3. Situasjonsanalyse for Grue som næringskommune

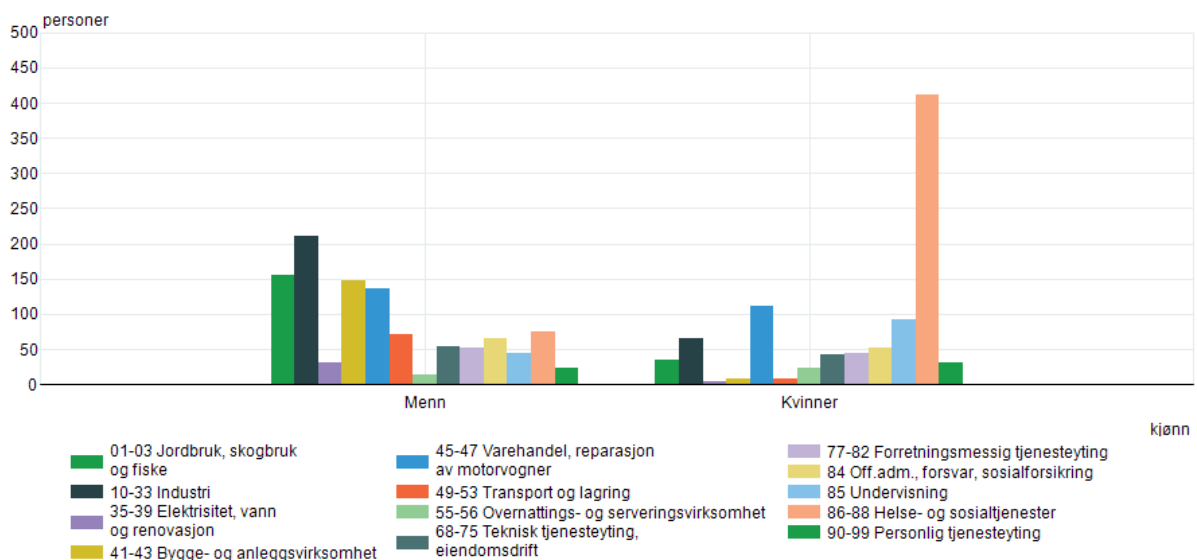
SWOT (Stryker, svakheter, muligheter, trusler) er en metode for å kartlegge nåsituasjon. En stor del av bakgrunns materialet for SWOT analysen for Grue er basert på tall fra NHOs årlig analyse «Kommune NM».

NHO rangerer kommunene etter parametere som attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse, og kommunal økonomi. Grue ble i 2018 rangert som kommune nr 256 på næringsliv i landet. Grue Kommune er rangert som nr 3 på næringsliv i vår region og i Sør Hedmark etter Kongsvinger og Sør Odal. Grue fremhever seg spesielt innenfor privat sysselsetting der vi er best i vår region og på 192. plass i landet. Ut over NHOs analyse, er statistikker om næringslivet i Grue hentet fra SSB, K+ (Bisnode) og Kommuneprofilen.no

Figur 1, Hva jobber innbyggerne i Grue med?

Kommunen får 11,8 prosent av de ansattes skattbare inntekt.

07984: Sysselsatte per 4. kvartal, etter næring (SN2007) og kjønn. Grue, 15-74 år, Sysselsatte personer etter bosted, 2017.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2, SWOT Grue som næringskommune

+ Strengths (Hvilke styrker finnes i Grue?)

Attraksjonskraft

Stort kompetansemiljø industri.
Størst andel privat sysselsetting i Kongsvingerregionen.
Det er daglig transport/logistikk til matvarekjedene i hele Norge fra Hvebergsmoen / Grinder industriområde.
Blant landets beste landbruksjord og skogarealer. Grue var nr 20 på Bohemindeksen i Norge (1,18 % av innbyggerne er kunstnere).
Kundegruppen alder 55-79 år er stor og betalingssterk.

Næringsstruktur

Variert næringsstruktur.
Stort industrifelt innenfor treindustri i Grue med til sammen ca 175 ansatte. Siste to årene har antall ansatte vokst med 6 % i treindustrien i Grue! Treindustribedriftene har høy grad av innenbygds eierskap. Det er bedrifter (eller pådrivere) med kapital og kompetanse innen foredling av grønne råvarer i Grue som også er regionens satsingsområde.
Godt drevne foretak innen skogbruk i samme verdikjede som industrien. Grue utmerker seg på høyest tetthet av skogsbilveger i Norge og Norges mest aktive kommune på ungskogpleie.

Grue er Norges største kommune innen potetproduksjon med dyktige produsenter og har Nord Europas største potetpakkeri.
Det nydyrkes mer jord i Grue enn det bygges ned.

Kirkenær utmerker seg nasjonalt på antall sysselsatte innen mediasalg og innen reparasjon av motorvogner.
Bransjegruppen «Varehandel og reparasjon av motorvogner» er den som sysselsetter flest i Grue. Herunder er Entrack AS blitt den største hjørnesteinsbedriften på Grinder med ca 100 ansatte.
Næringsmiddelfaglig miljø på Grinder.

Nyetableringer

Jevn grad av entreprenørskap (nyetableringer), det har blitt etablert over ti nye AS per år i Grue, det dobbelte av nedlagte foretak per år.

- Weaknesses (Hvilke svakheter er det i Grue?)

Attraksjonskraft

Lav etterspørsel lokalt (relativt få store hjemmemarkeder kombinert med lavt inntektsnivå).
Dyr bokommune (avgifter): Blant de 25 dyreste i Norge. Det kan oppstå mangel på sentrumsnære boligtomter og store næringstomter på sikt. Dette kan medføre mindre bygging av seniorleiligheter enn nabokommunene.

Media skriver lite om de gode historiene hos lokalt næringsliv. Grue kommune har forsøkt å kompensere dette med sin kommunikasjonsstrategi som har resultert i næringsbrosjyre, Gruemagasinet og utstrakt bruk av sosiale medier.

Få kommersielle aktiviteter utviklet rundt attraksjonene (Ingen alpinanlegg eller turistmaskiner i Grue. Torsby har skitunnel). Hvilke kommersielle tilbud er utviklet rundt attraksjonene som Visit Kongsvingerregionen markedsfører i Grue (Norsk Skogfinsk museum, Finnetunet, Leiråker og Gruetunet?)

Få kommersielle tilbud utviklet rundt aktiviteter som flyktningeruta, 10 torpsrunden, finnskogleden, Farmengårdene og Grueturneringen.

Næringsstruktur

Få kværtærnæringer som produserer kunnskaps og informasjonstjenester med flere enn 10 ansatte. Få arbeidsplasser for akademikere.

Organisert samarbeid mellom bedriftene bør styrkes. Flere bør bli medlem av Grue handels- og næringsforum og 7-Sterke.
Veitransportavhengig næringsliv. Kommunal helsesektor er oppsiktsvekkende stor.

Nyetableringer

I Grue kommunes budsjett 2017-2019 står det følgende: «I forbindelse med en revidering av den strategiske næringsplanen – som gjøres parallelt med samfunnsplanen – må Grue kommune avklare eierskapet i Grue næringssekskap AS, i forhold til kommunale mål og strategier videre».
Solørfondet er nedlagt, i øyeblikket står Grue kommune uten operativt næringsfond for nyetablerere og næringslivet i Grue.

Beliggenhet

For langt å dagpendle til Oslo/Hamar over lang tid.

Beliggenhet

Tett på aksene Oslo -Stockholm (vei, jernbane og fiber) og tett på fremtidig nasjonalt godsknutepunkt på jernbane sør for Roverud. Solørbanen og RV2 går gjennom Grue. Bomstasjoner bidrar til mye næringstrafikk. Tett på Oslo Lufthavn Gardermoen. Landlig beliggenhet, mye areal per innbygger. Få bor trangt, 27% bor på landbrukseiendom.

Attraksjoner som markedsføres i Grue:

Norsk Skogfinsk museum, Finnetunet, Gruetunet og Leiråker.

Aktiviteter som markedsføres i Grue:

Finnskogleden, DNT Finnskogen og omegn, skiløypene i Grue.

Handel og byggeaktivitet

Økning i detaljvareomsetning i Grue. Flere store byggvareprodusenter.

Næringsliv - rammebetingelser

Midler øremerket næringsutvikling.

Lav arbeidsgiveravgift. Den tidligere RDA ordningen bidro til mye kursing for næringslivet som bidro til økt kompetansenivå. Fiberdekning over landsgjennomsnittet i 2019. Lav eiendomsskatt per sysselsatt ift snitt. Kommunalt næringsfond: Grue kommune har et næringsfond konsesjonsmidler fra Fortum som er urørt.

Kommune

Kommunen eier egen råvarebase (skog) og egen industripark (Næringsbygg, næringstomter og aksjer i Grue Næringselskap AS). Kommunestyret i Grue har ofte politisk flertall ved viktige industrisatsinger. Grue Kommune kjøper mer private tjenester enn snittet blant kommuner i Hedmark. Næringsfond fra Fortums konsesjonsavgifter, kombinert med midler etter oppløsning av Solørfondet kan muliggjøre et nytt kommunalt operativt næringsfond som oppfyller fylkeskommunens krav.

Middels administrasjonskostnader per innbygger

Saksbehandlingstid for byggesak langt under landsgjennomsnittet.

Arbeidsdeltagelse og demografi

Svært lav sysselsettingsandel (kun 62,7% av arbeidsstyrken er sysselsatt), middels sykefravær, mange uføre (10,8% av arbeidsstyrken i Grue er ufør, landsnittet er 6%, i Eidskog, Våler og Åsnes er ca 20 % uføre).

Lav arbeidsledighet under landsgjennomsnittet i Grue. Negativ befolkningsvekst og svært få unge i forhold til eldre nå og 20 år fram i tid.

Svært høy andel over 80 år.

Over 60 % av den kvinnelige arbeidsstyrken jobber innen helse og sosial. Lavere lønnsnivå enn landsgjennomsnittet.

Skole/næringsliv

Dårlig andel innbyggere med mer enn 4 år høyskole.

Spesielt få med høyere utdanning i privat næringsliv.

Bedriftene har under middels bra andel sysselsatte med beståtte fagprøver.

Få sysselsatte med 1-4 års høyere utdanning innen naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag. Ingen skoletilbud ut over ungdomsskole i Grue.

Handel og byggeaktivitet

Nedgang innen boligbygging fra 2017-2018, men Grue kommune la ut tre sentrumsnære tomter for salg i 2018 for å bidra til mer bygging. Det er få sentrumsnære tomter ut over disse som kan bebygges. Hyttebyggingen er gått ned i Grue. Grue var den største hyttekommunen i sør Hedmark for fem år siden, men er nå gått forbi av Kongsvinger og Nord-Odal.

Enkelte butikker med lav lønnsomhet, eksisterende tilbud kan forsvinne.

Næringsliv - rammebetingelser

Midler øremerket næringsutvikling

Grue vestsida og Grue Finnskog mangler fiber. Nedleggelse av Solørfondet og kutt i de kommunale næringsfond til kommunene medfører mindre startkapital til nye bedrifter om ikke Grue kommune tar grep. Distriktsindeksen vurderes endret, usikkert hva betydningen blir for differensiert arbeidsgiveravgift.

Kommune

Svært lav kommunal betalingsevne.

Næringsbudsjett under landsgjennomsnittet.

Ikke operativt næringsfond etter oppløsning av Solørfondet.

Halvparten av landsnittet ift byggesak avgjort på dispensasjon fra plan. Ingen tillatelser til bygging i strandsonen i Grue 2015-19. Nabokommuner som Åsnes og Nord-Odal har 20-30 dispensasjoner hver i perioden.

+ Opportunitets (Hvilke muligheter finnes rundt oss ut? (eksterne faktorer utenfor Grue)).

Samarbeid i regionen

Regional enighet om samarbeid innen næringsutvikling (felles strategi, #grønndrivkraft).

Byregionprosjektet: Grue kommune er med i byregionprosjektet og i bedriftsrekrutteringsprosjektet som administreres av Klosser Innovasjon. 7Sterke jobber med en næringsklynge innen bærekraft i regionen og sammen med ordfører-rådmannsutvalget (ORM) søker de om skjønnsmidler for å foreta en makroanalyse for å identifisere mulige områder egnet for sirkulærøkonomi i Kongsvingerregionen. Det er større jobbpendling mellom kommunene nå enn før.

Visit Oslo: Innen reiseliv blir storbyene og Gardermoen viktigere innfallsporter for reiselivsaktører i hele landet. Små steder knagges opp mot større. Visit Oslo blir ifølge NHOs årskonferanse 2018 en viktigere aktør. Kommunene samarbeider nå om Visit Kongsvingerregionen AS som sitt destinasjonsselskap innen reiseliv, som igjen kommuniserer med plattformene til Visit Oslo.

Utmarkskommunenens sammenslutning (UUS): Grue er med her. 206 ordførere overrakte 8.januar 2019 Stortingets visepresident et felles uttalelse om at regjeringen nå må følge opp bestandsmålet for ulv som Stortinget har vedtatt.

Finnskogen Natur og Kulturpark omfatter stadig flere medlemmer. Grue kommune er lokaliseringen for Finnskogen Natur og Kulturpark som er et utviklingssamarbeid som skal fremme merkevaren Finnskogen dets levende grender, skogfinsk kulturarv og et bærekraftig næringsliv. Finnskogen Natur og kulturpark som er lokalisert på Svullrya og nå har fått mye prosjektstøtte kan søke ytterligere midler til å skilte og utvikle kommersielle aktiviteter rundt attraksjonene Leiråker, Norsk Skogfinsk museum og Finnetunet, samt aktivitetene som Finnskogleden, flyktingeruta, 10 torpsrunden mfl. Det kan skape nye muligheter for bedrifter i Grue.

Samfunnstrender

Økende etterspørsel etter bærekraftige løsninger jfr. FNs vedtatte mål. Regjeringen har vedtatt at andelen biodrivstoff i bensin og diesel skal være på 20 prosent i 2020.

Økende etterspørsel etter alternative energikilder.

Økende etterspørsel etter grønnsaker og lokal mat i dagligvarehandelen og kortreiste tjenester.

- Treaths (Hvilke trusler finnes utenfor oss) Eksterne omgivelser utenfor Grue)

Konkurransen

Sent ute - andre regioner og kommuner har grepet mulighetsbildet som finnes innen grønn økonomi og «bærekraft».

Stor konkurranse om å tiltrekke seg arbeidsplasser. Bedrifter «shopper rundt» for å få gunstige etableringsvilkår. Kommuner som prioriterer næringsbudsjett «vinner». Kommuner rundt Grue gir flere disp. til bygging i strandsonen. Handelslekkasje (Sverige, andre byer og netthandel).

Kostnadsnivå og konjunkturer

Høyt pris- og lønnsnivå.

Demografiske trender fortsetter (økt urbanisering og laveste befolkningsvekst i Norge på over 15 år slår hardt ut for Grue.

Transportøkonomisk Institutt har jobber med å revurdere «Bo og arbeidsmarkedsregion sonene» på oppdrag av kommunal og moderniseringsdepartementet med høringsfrist 11.5.19. Der foreslås det at Grue skal få samme «Bo og arbeidsmarkedsregion sone» som Kongsvinger, det vil øke arbeidsgiveravgiften i Grue fra 10,6% til 14,1% som for betyr flere titusen i økning per ansatt i Grue.

Myndigheter/regional styring

Endringer i statlige bevilgninger til kommunen kan medføre redusert mulighet til satsing på næringsliv/prosjekter. Solørfondet er vedtatt oppløst som følge av nedskjæringer. Dette kan få konsekvenser for Solørsamarbeidet.

Nedleggelse av veitrafikkstasjoner, Politi, ambulansesentraler etc fortsetter. Fylkessammenslåing medfører større avstander.

Kongsvingerregionen har ingen naturlig leder eller styrings/beslutningsorgan (kun politisk regionråd) som kan virke som pådriver for regionale satsinger.

Forbud mot nydyrking av myr og utfasing av torv kan ha direkte konsekvenser for sysselsetting i Grue, da flere innbyggere er ansatt innen denne industrien i Solør.

At bestandsmålet på ulv ikke følges av regjeringen medfører et direkte tap på bunnlinja for Grues tredje største næring. I 2018 ble det felt 170 færre elg øst for Kirkenær enn for få år siden, bare tapet her i fortjeneste på elgkjøtt utgjør over 2 millioner per år. Småfenæring i utmark er avviklet i Grue pga krav fra Mattilsynet, beiteretten er i praksis tatt vekk fra gårdene. Dette har medført stor fraflytting fra Finnskogen de siste 40 årene uten kompensasjon.

Teknologi

Ny teknologi gjør at det blir færre arbeidsplasser i flere tradisjonelle næringer.

Elbiler og grønn transport kan gi et annet handelsmønster i distriktene, lite er gjort i Grue innen ladestasjoner.

Det er dyrt å etablere seg i Osloregionen og det skaper etterspørsel i tilstøtende regioner.

Flere fra Åsnes jobber i Grue enn motsatt. Kan flere fra Åsnes bosette seg i Grue?

Flest Gruefolk pendler til Kongsvinger, regionsentret har vekst i arbeidsplasser. Kongsvinger har relativt mye høyere boligpriser enn Grue og flere unge fra Kongsvinger velger å bosette seg i Grue.

Lav arbeidsledighet i innlandet nå.

Småbrukerdrømmen: Småbruk går unna i Grue. Kjøpes ofte av mennesker med frie yrker som tar med seg jobb.

Muligheter i ny teknologi

Ny teknologi gir mulighet for å drive gode statlige og private tjenester flere steder enn i dag.

Midler til grønn forskning, støtteordninger stimulerer til energibesparende tiltak/bærekraftige prosjekter.

Høy automatisering og digitalisering gjør at produksjon flyttes tilbake til Norge fra eks. Kina.

Store eksterne investeringer i fiberutbygging og mobilmaster i Solør åpner mulighetene for mer digitalt næringsliv.

Teknologiske endringer preger også det naturbaserte reiselivet. De nye kommunikasjons-verktøyene benyttes også av næringen selv som en effektiv markedsføringskanal.

Grue ligger tett på aksene Oslo, Stockholm som er to hovedsteder i sterk vekst, her foreligger planer for bane og E16.

Fremtidig arbeidskraft

Behov for fagskole i Sør Hedmark innen automatisering og velferdsteknologi hvis næringslivet skal få rekruttert fremtidig arbeidskraft med riktig kompetanse.

Økt behov for helsefagarbeidere med teknologikompetanse, hvor skal disse utdannes eller etterutdannes?

Stort behov for kandidater fra Solør videregående skole avd Sønsterud i en skognæring i en oppgangskonjunktur. Kombinert med fallende elevkull blir tilgang på nyutdannet arbeidskraft en flaskehals.

Det er naturlig å velge en næringsstrategi som utnytter de styrker man har kommet frem til. Styrkene er konkurransemessige fortrinn og kan bevisst brukes i kommunikasjon og som springbrett for å ekspandere ytterligere. Tilsvarende kan vi jobbe bevisst og systematisk med å forbedre de svake områdene. Eksterne faktorer er derimot vanskelig å påvirke, ut over at man kan utnytte mulighetsbildet i valg av strategi, og være bevisst trusselbildet.

4. Overordnet mål

I tillegg til målene i den regionale næringsstrategien, er det «Planstrategien for Grue kommune 2016–2019» som ble vedtatt i kommunestyret 12.12.2016 som setter føringer for kommunens målsettinger, sak 114/16. I planstrategien ble det besluttet å fokusere på enkelte temaer i revidering av samfunnsdelen, og det er laget en oversikt over hvilke temaplaner som skal prioriteres. Blant annet ble det vedtatt:

- Den regionale næringsstrategien erstatter kommunens rullering av Strategisk næringsplan for Grue i denne planperioden. Næringsområder som ikke er prioriterte områder i den regionale planen løftes frem under langsiktig arealstrategi.

Følgende tiltak prioriteres i økonomiplanperioden – basert på kommuneplanens samfunnsdel:

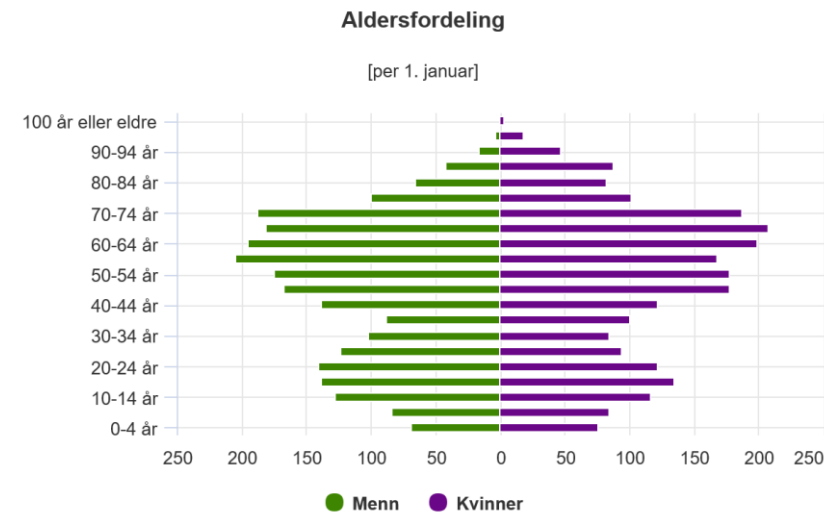
3.2 Samfunn: Prioriterte tiltak i planperioden

Følgende tiltak prioriteres i økonomiplanperioden – basert på kommuneplanens samfunnsdel*:

	2019	2020	2021	2022
Næringsutvikling – øke antall arbeidsplasser	X	X	X	X
Utvikling av Grinder industriområde	X	X		
Tilrettelegging for økt bosetting	X	X	X	X
Fokus på integreringsarbeid	X	X		
Oppfølging av planstrategi - herunder rullering av kommuneplanens samfunnsdel	X			
Rullering av planstrategi		X		
Stedsutvikling Finnskogen/Svullrya	X	X		
Reguleringsplan - utvikling B3	X			
Natur – og kunnskapsbasert næringsutvikling				
Rullere eiermelding		X		
Kultur				
Bidra til realiseringen av Norsk skogfinsk museum	X	X		
Energi og miljø				
Bidra til at det bygges gang og sykkelveier	X	X	X	X
Bidra til økt mobil og bredbånddekning	X	X	X	X
Veg og samferdsel	X	X	X	X
Deltakelse Energiråd Innlandet	X			

Grue kommunes visjon er «**Livskraftig og levende**». Ordene i visjonen kan assosieres med bærekraft, entusiasme og livsglede. Dette er ord som samsvarer med ønsket retning for samfunnsutviklingen i Grue. Grue kommune hadde i ved utgangen av 2018 **4 647** innbyggere. Fødselstallet i 2017 var 20 barn og antall døde var 62. Statistisk sentralbyrå (SSB) forventer en befolkningsutvikling som gir 4537 innbyggere i 2030 og 4399 innbyggere i 2040.

Kommunens utfordring er ikke først og fremst at folketallet går ned, men at alderssammensetningen i befolkningen er svært skjev. Med en hovedtyngde på aldersgruppen 55 – 75 år.

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Dette medfører andelen innbyggere i arbeidsfør alder blir mindre. For å vite hva man skal planlegge for framtida vil det være nødvendig å legge til grunn realistiske prognoser.

5. Avgrensning

Strategisk næringsplan inneholder ikke tiltak som fokuserer på å øke boattraktivitet, og berører kun i liten grad besøksattraktivitet. Det fokuseres heller ikke på å beskrive tiltak som har som formål å øke sysselsettingsandelen - dette området er overlatt til NAV. Vi er imidlertid klar over at fremgang på disse områdene også kan spille inn på næringsattraktivitet og gi utslag på NHOs kommunebarometer.

6. Forutsetninger og ambisjoner for arbeidet

Grue kommune skal bli oppfattet som en handlekraftig næringskommune. Kommunens ambisjon er å være en offensiv pådriver som i samarbeid med næringsliv, nabokommuner og næringsutviklingsapparat legger til rette for et innovativt og fremtidsrettet nærings- og arbeidsliv.

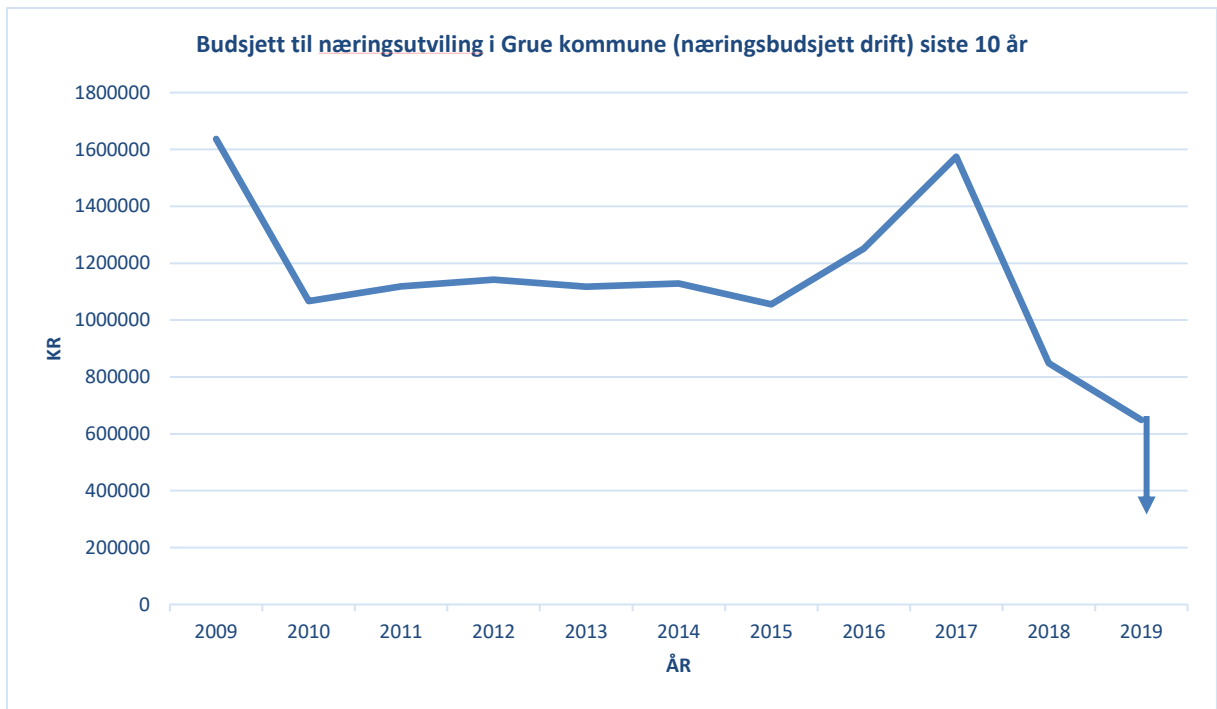
Hovedutfordringene for Grue fremover kan oppsummeres som:

- Befolkningssammensetning - befolkningsutvikling
- Kommunal økonomi
- Rekruttering av kompetanse
- Antall kompetansearbeidsplasser

Næringsbudsjettet

Gjennom flere år har Grue hatt en stram økonomi og arbeidet hardt for å få en sunn økonomi med noe handlingsrom for utvikling og fornying. Hvis man kompenserer regnskapet for 2017 og 2018 for statlig tilskudd til bredbånd som må betales ut igjen, ligger netto driftsresultat på ca 1,7 % i snitt og det er nå opparbeidet et disposisjonsfond. En målsetning for kommunen er å opparbeide et disposisjonsfond som kanskje er 10% av driftsbudsjettet, det vil si ca 40 millioner i disposisjonsfond.

I de siste ti årene har det blitt satt av følgende beløp til næringsutvikling i Grue (ansvar 1500):

Hva er ambisjonen for næringsbudsjettet?

Skal den ligge på ca 0,1% av driftsbudsjettet per år? Dvs ca 400 millioner x 0,1% = 400.000 kr per år.

Skal den ligge på ca 0,3% av driftsbudsjettet per år? Dvs ca 400 millioner x 0,3% = 1.200.000 kr per år.

Skal den ligge på ca 0,5% av driftsbudsjettet per år? Dvs ca 400 millioner x 0,5% = 2.000.000 kr per år.

Eller skal ambisjonen være høyere eller lavere?

7. Grues tilpasning til den regionale strategien

Dette kapitlet tar for seg de syv regionale strategiene og hvordan Grue kommune vil jobbe for å bygge opp under disse. Ikke alle strategiene er like aktuelle på kommunalt plan, men mer å betrakte som regionalt tiltak, hvor en enkelte kommunes rolle er å delta i regionsamarbeidet. Den regionale planen tar for seg de største næringene i regionen med vekt på industrien. Det er foreslått et tiltak for hvert punkt den regionale strategien som er spesifikke for Grue, dette for å bidra til at Grue bygger opp om de syv punktene regionale næringsplanen.

Byregionprogrammet

Byregionprogrammet er et nasjonalt program initiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Formålet med programmet er at deltakerne skal komme frem til og iverksette lokalt forankrede strategier og tiltak innenfor et tema/samfunnsområde som har utgangspunkt i det økonomiske samspillet mellom byen og omlandet. Målet er å fremme økonomisk vekst i hele regionen. Samfunnsanalysen som er gjennomført i forbindelse med Byregionprogrammet fase 1 viste at Kongsvingerregionen ville tape om lag 3000 arbeidsplasser de neste 25 årene om det ikke settes inn radikale tiltak. Telemarksforskning, som gjennomførte analysen, konkluderte også med at det blir stadig mindre viktig hvor lokaliseringen av arbeidsplassene skjer, det er den samlede arbeidsplassveksten i regionen som er viktig for de enkelte kommunene. Med bakgrunn i analysen har kommunene i Kongsvingerregionen vedtatt følgende overordnede mål: Ved å satse på regionens fortrinn, og jobbe strategisk for å realisere disse, skal regionen oppnå en netto vekst på 100 arbeidsplasser per år (registret som sysselsatte pr kommune av SSB). Det må jobbes for at alle arbeidsplasser som etableres er lønnsomme. Kongsvingerregionen er en bo- og arbeidsmarkedsregion. Det avgjørende er derfor at det jobbes aktivt for å skape vekst og arbeidsplasser, uavhengig av hvor i regionen disse blir lokalisert. Innenfor innsatsområdet i budsjettet for 2019 er det vedtatt følgende:

Mål og indikatorer som understøtter det overordnede målet er:

- 300 registrerte bedriftsideer i regionen pr år
- 40 vekstideer pr år
- 10 bedriftsrekrutteringer (over 8 ansatte) pr år
- Vekst i etablert næringslivs produktivitet
- Saksbehandlingstid næringsrelaterte byggesaker: 80% < 10 dager og gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 21 dager
- Vekst i antall heltidsstudenter på høyskolesentret med 30 pr år

Byregionprogrammet kan være et av flere kommunale verktøy for å nå målet om netto vekst på 100 arbeidsplasser per år. Kongsvingerregionen vokste totalt sett med 132 arbeidsplasser i 2017. I 2016 var det en vekst på 35 arbeidsplasser. Trenden med nedadgående arbeidsplasser er nå snudd og målet om nettovekst på 100 arbeidsplasser er nå nådd to år på rad. I 2018 var det en vekst på 283 nye arbeidsplasser, en vekst på 2,15 % i privat sektor.

Til tross for en økning i antall arbeidsplasser har Kongsvingerregionen en av de laveste andelene sysselsatte i Norge. I følge SSB er kun 57 % av de mellom 15 og 74 år i arbeid, noe som er 9 % poeng lavere enn landsgjennomsnittet og 6 % poeng lavere enn i Hedmark. For å sikre høyere varig vekst, må det investeres i kompetansebygging. Med bakgrunn i dette legges det opp til et toårig prosjekt som skal jobbe med kompetanserekruttering i Kongsvingerregionen. Prosjektet finansieres av byregionprosjektet og via egeninnsats til de ulike kommunene.

Formålet med prosjektet er å bidra til å:

- Skape en tydelig identitet og større kjennskap til regionen
- Skape vekst hos eksisterende industri og kompetansebedrifter gjennom å øke tilgang på relevant og kritisk viktig kompetanse.
- Tiltrekke nye kompetansebedrifter gjennom å synliggjøre relevante kompetansemiljø i regionen.
- Sikre tilgang på relevant og kritisk kompetanse til kommunene.
- Bidra til økt bosetting i kommunene i regionen gjennom rekruttering av kompetanse.

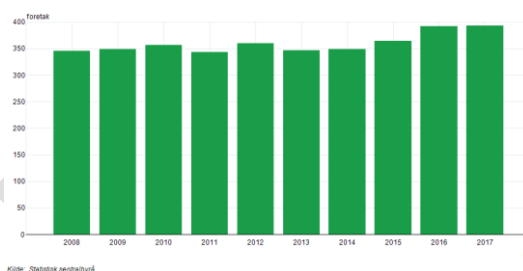
Byregionprosjektet og omstillingsprogrammet koster kroner 237.000 for Grue kommune i 2019. Dertil kommer bedriftsrekrutteringsprosjektet som også er en avløper av Byregionprosjektet der finansieringsmodellen tilsier at Kongsvinger kommune skal bidra med ca 1 million kroner og de øvrige kommunene kr. 100.000,-. Næringsbudsjettet finansierer Byregionprosjektet og bedriftsrekrutteringsprosjektet med samlet kr. 337.000 i 2019 hvilket utgjør over halve næringsbudsjettet.

7.1 Prioritering av fire satsingsområder; bioøkonomi, industri, logistikk og bygg & anlegg – regionalt perspektiv

«Kongsvingerregionen har store mengder råstoff, spesielt tømmer og potet, som kan ytterligere utvikles og foredles i regionen. Pr i dag eksporteres det meste av råvarene ut av regionen, samtidig som restråstoffet i liten grad utnyttes i industriell verdiskapning. Regionen har som ambisjon å ta sin naturlige nasjonale posisjon i forhold til grønn bioøkonomi, samt å være i front på å ta i bruk ny teknologi for å utvikle og produsere nye produkter tilpasset fremtidens markeder.»

- Næringsstrategi Kongsvingerregionen.

07196 Foretak unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene etter år. Grue, I alt, Total, Foretak

For Grues vedkommende er de største næringene innenfor disse fire sektorene og det finnes det en rekke virksomheter innenfor alle fire satsingsområdene. Når det gjelder bioøkonomi, er ikke dette en egen kategori, men vi har valgt å inkludere sysselsetting innen jordbruk og skogbruk i tallene.

En konkret målsetting for Grue er å øke antall sysselsatte og antall foretak innen noen av bransjene. I 2019 har det vært økt etterspørsel etter ferdig regulerte næringsområder i Grue hvor bedrifter innen industri, logistikk og bioøkonomi har etterspurt tomter. Det haster derfor å detaljregulere flere næringseiendommer.

Næringsarealene på Grinder må reguleres ferdig jfr. økonomiplanen 2019-2020 siden det nå ikke finnes utvidelsesareal på Grues næringsområde som ligger tettest på det fremtidige nasjonale godsknutepunktet på Roverud. Dette er det siste flomsikre arealet på over 200 dekar som kan bebygges mellom Våler og Kongsvinger inntil Solørbanen.

Forslag tiltak 1:

Næringsarealet på Grinder detaljreguleres.

7.2 Tett samarbeid mellom kommune og næringsliv- regionalt perspektiv

«Et godt samarbeid mellom kommune, næringsliv og næringsapparat er avgjørende for å skape vekst. Det er også viktig at kommunen er oppsøkende og interesserte i næringslivsaktørene. Møteplasser og nettverk der representanter for kommunene og representanter for næringslivet møtes for å diskutere utfordringer og muligheter, vil bidra til å gi en forutsigbarhet gjennom at begge parter får gitt uttrykk for sine synspunkter.» - **Næringsstrategi Kongsvingerregionen.**

Grue kommune jobber aktivt på dette området. Ordfører og nærings sjef er aktivt på besøk hos lokale bedrifter og har en åpen dør. Det er et naturlig mål å fortsette dette arbeidet. Næringsbudsjettet har årlig kjøpt tjenester av Grue næringshage for å tilrettelegge for 3-4 frokostmøter med næringslivet i Grue per år. I 2019 har kommunen pga budsjettkutt måtte fjerne disse frokostmøtene. Grue handels og næringsforum ble stiftet i 2019. Dette blir et viktig talerør for varehandelen som er Grues største næring og andre Grue bedrifter. Grue handels og næringsforum ønsker å presentere et attraktivt bygdesenter for besøkende sammen med kommunen. Eksempelvis kan det nevnes at det ikke har vært budsjett til å henge opp vimpler i gata de siste årene. Grue kommune har tidligere støttet leie av stortelt under St Hans med ca 30.000 kroner.

Forslag tiltak 2

Det arrangeres årlige frokostmøter mellom kommune, lokalt næringsliv og nye bedrifter slik at lokale behov kan synliggjøres og forståelse for hverandres utfordringer kan løftes fram fra budsjettåret 2020. Grue kommune fortsetter å bistå Grue handels og næringsforum i planlegging av St Hans.

7.3 Handlekraftig og effektiv kommune – regionalt perspektiv

«Kommunen har et ansvar for å tilrettelegge for næringsliv og næringsutvikling. Dette gjelder både i forhold til eksisterende næringsliv, tilflyttende næringsliv og gründere/oppstartsbedrifter. For at regionen skal bli best på å tilrettelegge for næringsutvikling er det avgjørende at kommunene i regionen møter næringslivet målrettet og løsningsorientert, og at informasjon er lett tilgjengelig. I tillegg er det avgjørende at regionen har et offentlig næringsutviklingsapparat som er samordnet, oversiktlig og har relevant spisskompetanse» - **Næringsstrategi Kongsvingerregionen.**

I Grue kommune er det praksis at tverrfaglige team jobber sammen med næringslivet. Kommunen har som fortsatt mål å møte næringslivet løsningsorientert og koordinert.

Forslag tiltak 3:

Representant fra Grue handels og næringsforum, Grue bondelag og Klosser Innovasjon AS inviteres til Næringsfaglig Forum i Grue kommune for dialogmøte hvert halvår.

7.4 Sterke allianser - regionalt perspektiv

«Det blir avgjørende å samarbeide med andre regioner og institusjoner som har tilsvarende interesser som Kongsvingerregionen. Skal regionen bli prioritert og sett, må vi bygge sterke allianser som målbærer samme budskap. Dette er til dels politiske budskap som formes på regionalt plan. Lokalt må vi være med å heie på regionale satsinger, eller satsinger i andre kommuner i regionen.» -

Næringsstrategi Kongsvingerregionen

Forslag tiltak 4:

Dette tiltaket er først og fremst et regionalt initiativ som styres sentralt. Grue kommune utarbeider ikke egne tiltak, men stiller med ansatte i møter. Det vesentlige måleparametret er at man fra kommunens side deltar aktivt med innspill og er sammen med kommunens bedrifter representert i regionale fora og aktiviteter.

7.5 Samferdsel og markedstilpassede næringsarealer - regionalt perspektiv

«Transportnettet gjennom Kongsvingerregionen er viktig for en positiv demografisk utvikling og utnyttelse av naturressursene på Østlandet. Kommunen vil ha en avgjørende rolle i forhold til å planlegge for å tilrettelegge hensiktsmessige næringsarealer.»

- Næringsstrategi Kongsvingerregionen

På dette området er det for Grue kommunes del en styrke å samarbeide med de andre kommunene for å få større muskler og lenger rekkevidde. Særlig innenfor samferdsel vil det være viktig at det er regionen som er pådriver, ikke vi som kommune. Innenfor kollektivtrafikken er det viktig at vi kan videreutvikle tilbudet, slik at vi blir mer attraktive. I tillegg må mulighetene på Solørbanen innen tømmer- og godstrafikk følges opp.

Strategi 1 i arealstrategien til Kongsvingerregionen som er vedtatt av alle kommunestyrene i regionen i mai-juni 2017 er følgende: Etablere et nasjonalt transportknutepunkt for godstransport på bane og tilrettelegge for samarbeid med andre næringsområder. Hver kommune skal videreutvikle minimum ett næringsområde hvor pris og infrastrukturtilrettelegging gjør områdene attraktive.

Arealstrategien er basert på fagrapporten «Kunnskapsgrunnlag for regionale næringsområder i Kongsvingerregionen». Denne rapporten peker på at Grue kommune har to områder som peker seg ut. I Grue har vi det næringsområdet som ligger tettest på området mellom Hov og Roverud som er utpekt til nasjonalt transportknutepunkt, dette er Grinder næringsområde. Grue kommune har ervervet over 200 dekar nytt areal på Grinder som er avsatt til næring i kommunens arealdel.

Grue kommune har også investert millioner i renseanlegget på Grinder som har stor kapasitet tilpasset Potetindustrien. Etter Potetpartner flyttet til Østfold i 2018 har dette anlegget god kapasitet til nye næringsmiddelbedrifter og det biologiske kammeret står ubrukt i dag. Det ligger etablert offentlig vann og avløp i Sandmovegen, ca 350 meter enkel graving fra næringsarealet. På Grinder solgte Grue kommune sin siste eksisterende næringstomt i 2018 til Grinder Felleslager AS som samme år bygget det største felleslageret for potet i Norge på denne tomte. Potetindustrien på Grinder, Entrack og andre bedrifter innen logistikk, næringsindustri har per i dag få ekspansjonsmuligheter på Grinder. Næringsarealet Grue kommune har kjøpt på Grinder er ikke detaljregulert. Dette næringsområdet berører ikke dyrket mark og er flomfritt. Det er bestemt i Grue kommunes økonomiplan å utvikle Grinder industriområde i 2019-2020. I 2019 ble det ikke satt av budsjett til detaljregulering.

På Kirkenær har Grue kommune og Industrien sammen sørget for å detaljregulere 713 dekar industriareal i 2015. Ca 110 dekar av dette er dyrket mark godkjent omdisponert til utbyggingsformål nord for eksisterende industriområde. Arealet er eid av industrien og tre private grunneiere. Områdeplanen medfører at kommunen kan ekspropriere landbruksarealet innen 2025 med dagens reguleringsplan og bedrifter kan byggemelde på dagen da arealet er ervervet. Dette industriarealet mangler imidlertid veiforbindelse hvis andre enn Solør Bioenergi eller Bergene Holm skal etablere seg der. Området er heller ikke flomfritt. I områdeplanen er det detaljregulert inn forlengelse av Fylkesveien Energivegen. Grue kommune satte opp forlengelse av denne vegen på førsteplass blant sine innspill til ny handlingsplan Fylkesveger i 2018-2024, men forslaget ble nedstemt av fylkestinget. Det vil derfor ikke bli noen ny utvidelse av Energivegen de neste fem årene med mindre Grue kommune bygger ny veg.

Sør for Industrivegen på Kirkenær har Grue kommune detaljregulert ca 30 dekar utvidelsesareal til industri i 2018 som er mer tilgjengelig. Dette arealet har regulert inn veiforbindelsen «Teknologivegen» rett fra Industrivegen. Denne korte vegforbindelsen må makeskiftes og bygges av Grue kommune. Grue kommune bør vurdere å sette av investeringsmidler til opparbeidelse av nye industritomter innenfor det regulerte arealet først siden det er det mest tilgjengelige og billigste arealet å utvikle. Ved oppfylling av arealet vil dette ligge over faresone for 400 års flom.

Kommunene markedsfører regionens næringsarealer i fellesskap på www.kongsvingerregionen.no Ved etablering av ny virksomhet på disse områdene vil regionale ressurser (K+) ved behov bistå kommunene med utvikling og tilrettelegging av arealer og selve etableringsprosessen.

Opparbeide nye næringsareal til videreutvikling av Grues eksisterende og framtidige bedrifter innen bioøkonomi, industri, logistikk og bygg & anlegg blir avgjørende. En kommunes oppgave er å

tilrettelegge næringsarealer for ekspansjon. Eksempelvis bruker Sør Odal kommune i 2019 ca 10 millioner på å klargjøre næringsstomter på blant annet Tronbøl. De eksisterende bedriftene på Kirkenær industriområde nord har sikret seg areal for videre ekspansjon nordover, så disse bedriftene har ivaretatt sine egne fremtidige behov for utvidelse. Grunder mangler byggeklare tomter for videre ekspansjon for etablerte og nye bedrifter. Grue bør posisjonere nye industritomter ut fra sine fortrinn. Disse tomtene må klargjøres med fremføring av infrastruktur. Eksempler på tiltak Grue kommune bør foreta seg for å legge til rette for ny industri er:

- Regulere og opparbeide vei med vann/avløp/strøm/fiber til nye tomter på Grunder
- Opparbeide Teknologivegen med infrastruktur klart til de første tomtene i Grue industripark
- Næringsstomter helt inntil RV2 er mangelvare i Grue. Hvis brannstasjon legges til Gressbanen bør resterende areal settes av til næring / handel og opparbeides med vei inn på området.
- Erverve areal til døgnhvileplass for lastebiler i Grue

Forslag tiltak 5:

Nye næringsstomter opparbeides med infrastruktur på Kirkenær og Grunder. Ved ny døgnhvileplass for lastebiler på Namnå bistår Grue kommune med salg av nødvendig areal.

7.6 Riktig kompetanse og FOU – regionalt perspektiv

«Mange av bedriftene i regionen opplever at de har et udekket kompetansebehov. Opp mot halvparten av bedriftene i regionen er enige i en påstand om at et høyere utdanningsnivå hos dem ville gitt økt fortjeneste. For å møte nåværende og fremtidig næringslivs behov er det avgjørende at regionen sammen jobber for å bygge sterke kompetansemiljøer som leverer tilbud som både det offentlige og næringslivet har behov for.» - **Næringsstrategi Kongsvingerregionen**

Forslag tiltak 6:

For Grue kommunes vedkommende betyr dette å fortsette å delta i regionale fora og aktiviteter og spille inn kandidater blant lokale bedrifter til klynge-samarbeid eller regionale joint ventures.

Et annet virkemiddel kan være å kartlegge og følge opp utflyttede personer. Dette kan gjøres i samarbeid med Solørkommunene og Kongsvingerregionen.

7.7 Kommunikasjon og omdømmebygging – regionalt perspektiv

«Kongsvingerregionen må etablere en bevissthet blant sentrale beslutningstakere og premissleverandører om hvilke nasjonale utfordringer som regionen kan være med å løse. Den politiske ledelsen har et særskilt ansvar for omdømmebyggingen til regionen, og må sammen med administrasjon og næringsliv fronte regionens fortrinn. Her jobbes det med å posisjonere oss som Norges grønne hjerte.» - **Næringsstrategi Kongsvingerregionen**

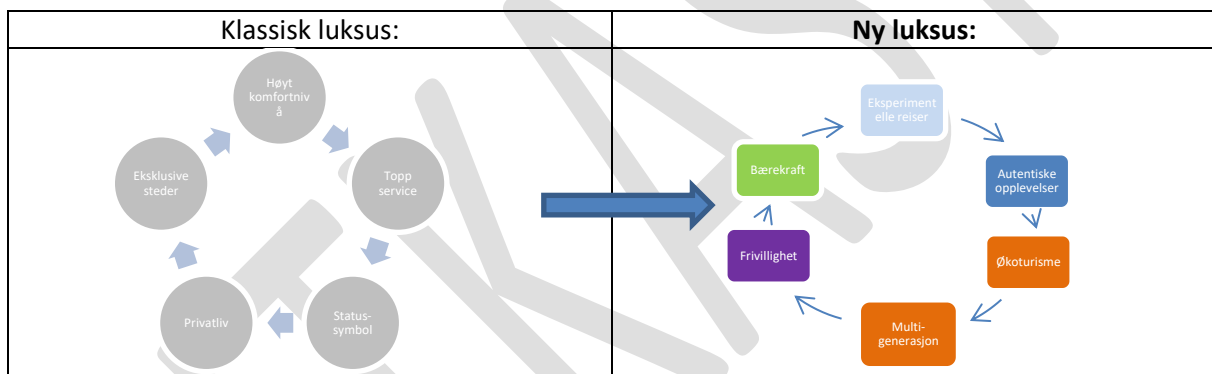
For Grue kommune betyr dette å være synlige på nasjonale og internasjonale scener via Kongsvingerregionen. En region er enklere å sette på kartet i en større målestokk (nasjonalt/internasjonalt). Vi vil delta i regionale fora, komme med kandidater som underbygger posisjonen, samt være lojal mot regionale prioriteringer.

Komite for næring, oppvekst og kultur kom med innspill om sykkelturisme kan være en måte å gi Norges grønne hjerte innhold i Grue.

Dette kan være strategisk av flere grunner:

- I forbindelse med etableringen av det nye innlandet ble Finnskogen pekt på som den viktigste reisemålet å profilere i Sør Hedmark.
- Bærekraft, eksperimentelle reiser, autentiske opplevelser, økoturisme og frivillighet er fremtidens vinnere innen reiselivet i Norge
- Grue er den største reiselivskommunen i Sør Hedmark, Grue har fem overnattingssteder og flere hoteller enn noen av de andre kommunene i regionen.

Ny luksus= Erfaringer som gjør noe med deg som menneske
(Innovasjon Norge reiseliv 2019)

Grue er tett på knutepunktet Kongsvinger med togavganger til og fra Oslo og Stockholm. Grue og Finnskogen er slik sett kun en kort sykkeltur unna en urban befolkningen med tog som bærekraftig transport. Tilrettelegging for flere generasjoner med syklende mellom Kongsvinger stasjon og Grue kan derfor være en framtidrettet strategi. Hva kan gjøres?

- Er det sykkelkart på denne strekningen?
- Er det el-ladepunkt for sykkel på denne strekningen?
- Det er fire merkede sykkelruter i Grue, er det etterspørsel etter flere?

Grue og Finnskogen har store forutsetninger for å lykkes i morgendagens turistnæring. Hva kan Grue kommune gjøre på bærekraft og legge til rette for multigenerasjon?

Forslag tiltak 7: Gjør det enkelt å orientere seg til det grønne hjertet, tilrettelegging for sykkelturisme i Grue. **Sykkelturisme i Grue utvikles med flere sykkelkart, sykkelutleie og lademuligheter for elsykkel. Det søkes Miljødirektoratet om støtte til innkjøp av el sykler og ladestasjoner på Svullrya og Kirkenær som kan driftes av turistnæringen.**

8 Øvrige næringsstrategier i Grue

Med kommunens utfordringer og muligheter som bakteppe skal det settes mål for næringsplanen og strategier for å nå disse. I dette arbeidet bygger Grue kommune opp om de syv regionale satsingsområdene i perioden. I punkt 7 legger næringsplanen opp til å lage et tiltak for hver av de sju regionale strategiene som bygger opp rundt den regionale strategien, men som er spesifikke for Grue. På den måten kan Grue kommune trolig også få noe dra kraft fra Byregionprosjektet til å iverksette tiltakene. Disse 7 tiltakene prioriterer industrien og bygg & anleggsnæringen.

I tillegg finnes det noen styrker og svakheter ved næring i Grue som er mer spesifikke for vår kommune og som ikke er fanget opp med tiltak i den regionale planen. Dette er tema for punkt 8. Styrkene kan være konkurransemessige fortrinn som kan bevisst brukes i kommunikasjon og som springbrett for å ekspandere ytterligere.

Eksempler på styrker som antas å være bestandige i Grue fra SWOT analysen er:

- Stort kompetansemiljø industri og mange private bedrifter
- Grues kvaliteter innen landbruk
- Mye næringstrafikk gjennom Grue
- Kommunen eier egen råvarebase (skog) og egen industripark
- Grue ligger tett på aksene Oslo-Stockholm innen jernbane, gods og fiber

I tillegg viser SWOT analysen at Grue har noen svakheter som ikke blir prioritert i den regionale planen. Eksempler på svakheter som kan være realistisk å bedre med litt midler er:

- Få aktiviteter utviklet rundt attraksjonene
- Eierskapet i Grue Næringselskap AS må avklares
- Grue kommune står uten operativt næringsfond, men har kapital på fond.
- Hyttebyggingen har gått ned, halvparten av landsgjennomsnittet ift byggesak avgjort på dispensasjon fra plan

Det er vedtatt å fremme egen sak egen sak parallelt med næringsplanen med forslag til retningslinjer for nytt kommunalt næringsfond i tråd med Fylkeskommunens bestemmelser, så den saken vil fremmes parallelt med næringsplanen.

Nedenfor følger noen mulige strategier som tar hensyn til utfordringer i SWOT analysen. Strategi 1 og 2 er fremmet av næringsfaglig Forum. Strategi 3 er utarbeidet i samarbeid med Grue bondelag.

8.1 Strategi for å hjelpe bedrifter med rekruttering: mer boligbygging i Grue

Der det er optimisme bygges det boliger. Boligbygging og vilje til investeringer handler en del om psykologi. Hva kan Grue kommune gjøre for å utløse investeringsvilje? Hvor er det attraktive boliger for barnefamilier i Grue? Bør Grue kommune kjøpe eller ekspropriere sentrumsnære boligtomter? I Bolystprosjektet som Grue kommune kjørte i 2014-15 kom Arkitektlaget med en mulighetsstudie på Økstadjordet, kommunens boligtomt ble solgt og det resulterte i en fortetting på 10 boliger i sentrum.

I budsjett for 2017-19 står det:

«I forbindelse med en revidering av den strategiske næringsplanen –som gjøres parallelt med samfunnsplanen- må Grue kommune avklare eierskapet i Grue næringssselskap AS, i forhold til kommunale mål og strategier videre.»

Grue næringssselskap AS sier det er teknisk mulig å bygge leiligheter på toppen av næringshagen. Kan dette være en strategi for økt boligbygging?

Forslag tiltak 8.1:

Grue kommune må være pådriver for boligbygging i Grue og bidra som tilrettelegger. Det vurderes om det kan bygges boliger på toppen av Grue Næringshage eller et høyhus i Kirkenær sentrum.

8.2 Strategi for økt varehandel: tiltak Kirkenærgata

Miljøgateprosjektet (2003-2005) bidro til stor utvikling på kommunale og private areal som igjen utløste privat investeringsvilje. I 2023 er det 20 år siden Miljøgateprosjektet startet og i 2025 er det 20 års jubileum for Miljøgateprosjektet ble fullført. Er det snart behov for å ta et nytt tak? Grue kommune har vært på studietur til Ringebu kommune som har lyktes godt med videreutvikling av sitt kommunesenter de siste årene. Ringebu kommune gir følgende råd:

1. Bruk språk på å si hvordan du vil kommunesentret skal være. (Et sted blir ikke attraktivt for noe stedet er, men for noe stedet blir)
2. Alle arrangement som er mulig å få til i sentrum, kjøres i sentrum! Eller flyttes til sentrum på ettermiddagen
3. Velg landsbypreg eller «big box.butikker» utenfor sentrum. Du får ikke begge deler!
4. Fokuser på de gamle sveitser og ungdomshusene, fokuser på rommet mellom husene. Fokuser på nisje og spesialbutikker i 1.etage i trehusene
5. By på oss selv! (Folk er med å skape aktivitet og aktivitet skaper folk.
Markedsforeninger og privatpersoner tar seg av alle arrangement. Kommunen gjør kun noen arrangement med inkluderingspolitikk
6. Lag turistkart
7. Flere typer møteplasser i sentrum. Eksempelvis skøytebane for barn i sentrum slik at bygdesentret tiltrekker seg barnefamilier til lørdagshandel.
8. Vertsrolle – omdømmebygging
9. Dugnad, privat initiativ og bred delaktighet i sentrumsutvikling. Medborgerskap- samskapelse
10. Free wifi på kommunale bygg og parker i kommunesentret

Forslag tiltak 8.2:

Det settes ned en egen arbeidsgruppe som jobber mer prosjekt Kirkenærgata 2023-2025 for å mobilisere kommune og private gårdeiere i forhold til nye møteplasser i sentrum.

Grue kommune tilrettelegger for gratis Wifi i kommunale bygg og parker. Hurtiglader for elbiler vurderes etablert i sentrum eller ved bygging av ny brannstasjon.

8.3 Strategi for høyere dekningsbidrag og sysselsetting i landbruket

Landbruk har flest foretak per næring i Grue, derav ca 180 virksomheter innen jordbruk. Få av disse foretakene sysselsetter mer enn et årsverk. Grue bondelag påpeker nå at en yngre generasjon nå er på vei inn i landbruket i Grue som ser nye muligheter og ønsker å satse. Frukt og grønt har en sterk etterspørselsvekst i Norge og gode priser. Jordbruksoppjøret og gode finansieringsordninger via Innovasjon Norge legger gode føringer for satsning! Grønnsaksdyrking har et langt høyere dekningsbidrag per dekar og vil øke sysselsettingen i landbruket i Grue betydelig.

Bondelaget poengterer at det ikke er finansiering fra kommune som er flaskehals, men det er viktig at kommunen fortsatt har personressurser til å drive veiledning ut over lovpålagte oppgaver! Det er viktig at Solør ikke mister mulighetene som ligger innen grønnsaksdyrking nå.

Forslag tiltak 8.3:

Enhet for landbruk og teknikk utreder hvilke personressurser og budsjett de trenger for å øke veiledningen til grønnsaksdyrking i Grue.

8.4. Stimulere utvikling av natur og kulturbasert næring

Stimulere utvikling av natur- og kulturbasert næring kom opp som forslag til strategi fra komite for næring, oppvekst og kultur.

Forslag tiltak 8.4:

For Grue kommunes betyr det å stimulere til bedriftsutvikling rundt attraksjonene i Grue.

8.5 Strategi for økt varehandel/turisme: «Landemerke»

Vertsrolle – omdømmebygging, hvilket positivt landemerke har Kirkenær? En større turistbedrift i Grue påpeker at Grue mangler et landemerke.

Flisa har eksempelvis verdens største tannstikker, Stor-Elvdal har p.t. verdens største elgstatue.

Fåvang har satt opp en mammutkunstinstallasjon pga mange mammutfunn i Fåvang

Ringebu har satt opp en Drage kunst installasjon ved innkjøringen til Ringebu som er hentet fra portalen ved Ringebu stavkirke

Hvilke forhold ved vår næringsstruktur, kultur eller natur som kan løftes fram med enkle midler som et landemerke langs RV2? Hva kan bidra til at flere stopper i kommunesenteret ?

Eksempler:

1. Skøytebane i sentrum
Brumunddal har hatt suksess ved å anlegge skøytebane i sentrum av Brumunddal
Fra januar og så lenge vinteren er her, arrangerer Ringsaker kommune «Istid» på torget i Brumunddal. Tilbudet er gratis og tilgjengelig for alle. Dette trekker barnefamilier til sentrum og bidrar til mer handel.
2. Ringebu har hentet inspirasjon fra sin egen historie da de har laget sine landemerker. Fåvang har satt opp en mammutkunstinstallasjon pga mange mammutfunn i Fåvang. Ringebu har satt opp en Drage kunst installasjon ved innkjøringen til Ringebu som er hentet fra portalen ved Ringebu stavkirke. Kirkenær og Solør på sin side er nasjonalt interessant i forhold til sin vikingehistorie. **Halvdan Kvitbein** var den første av [ynlingesagaens](#) konger som slo seg ned i Norge (ca. 710). I følge Snorres Kongesagaer vokste han opp i Solør, trolig i Grue.
3. Verdens største
Stor Elvdal har en stor elg, mens Åsnes har verdens største tannpirker.

Forslag tiltak 8.5:

Tiltak: Arbeidsgruppa som jobber mer prosjekt Kirkenærgata fram mot 2023-2025 kommer opp med et forslag til landemerke

8.6 Grue kommunes næringsstomter, næringsbygg og næringssselskap legges inn i et eiendomsselskap

Grue kommune eier næringsbygg og industritomter.

Kan en strategi være å legge dette inn i et eiendomsselskap og invitere eksterne eiere for å legge til rette for industriutvikling? Kan Grue kommunes aksjepost (36,4% av aksjene) i Grue Næringssselskap AS legges inn i dette eiendomsselskapet

Forslag tiltak 8.6:

Grue kommune oppretter «Grue Industripark Eiendom AS» med Grue kommunes næringsstomter, næringsbygg og industrielle eierskap.

Grue kommune selger seg ned for å få kapital inn i selskapet til videre industriutvikling.

8.7 Fagskole for industrien i regionen vil være viktig for fremtiden.

Sør Hedmark har 4000-5000 industriarbeidsplasser, men ingen fagskole. Næringsråd i Hedmark, Thomas Breen, har påpekt at her er det en mismatch mellom arbeidsplasser og kompetanse og lokale muligheter for et utdanningsløp som industrien trenger. Det finnes videregående studietilbud i teknikk og industriell produksjon (TIP) ved sentrum videregående i Kongsvinger og på Solør Videregående i Våler, men disse elevene har ikke noe fagskoletilbud etterpå lokalt. Industriforeningen 7 sterke har sett behovet for å få på plass en fagskole lokalt. Sett geografisk er Kirkenær langs Riksveg 2 plassert midt mellom to videregående skoler i forhold til elevtilgang. Kirkenær er også midt i mellom Våler som har de to største industriarbeidsplassene i Sør Hedmark og Eidskog/Odal.

Innen industrien i Grue skjer det en automatisering og robotisering. Hvebergsmoen Potetpakkeri AS installerte de første robotene i industrien i Hedmark og Glamox Luxo jobber med et prosjekt sammen med Klosser Innovasjon om å sette inn flere roboter for å ta produksjon tilbake fra Kina. Glamox vurderer nå å kjøpe en robot som settes ut på Sentrum videregående. Solør Agrotre har også robotteknologi.

Industrien ser ny teknologi som nødvendig for å tilpasse seg fremtiden.

Innen treindustrien i Grue jobbes det også kontinuerlig med automatisering. Samtidig opplever næringen en god vekst. Antall ansatte i treindustrien i Grue totalt økte med 6% fra 2017-2018. Nå jobber ca 175 ansatte i treindustrien i Grue. Bergene Holm, Solør Agrotre og Bredesen Opset AS har økt mest, disse har til sammen ca 30 ansatte flere ansatte enn for to år siden.

Kan det derfor være en strategi for Grue kommune å investere i et bygg for en fremtidig Fagskole for eksempel i forbindelse med bygging av brannstasjon? Eller er reduksjonen av elever ved GBUS så stor at en del av skolen kan konverteres til fagskole, med felles lærerværelse og kantine?

Kan et nytt eiendomsselskap invitere inn flere aksjonærer fra Fylkeskommune og industri og investere i et utdanningsbygg som kan heve kompetanse og utdanningsnivået for fremtidige arbeidstakere lokalt?

Forslag tiltak 8.7:

Grue kommune utreder å etablere en fagskole underlagt fagskolen Innlandet med utdanning innen industriautomasjon på ulike lokasjoner på Kirkenær.

8.8 Døgnhvileplass for næringsstransport

Statens Vegvesen lyste i mars 2019 ut anbud om etablering av døgnhvileplasser for tungtransport langs riksveg 2 og E16 med svarfrist 26. april. I Grue kommunes arealplan er det satt av et privat område på ca 10 dekar til «hvileplass for yrkessjåfører og andre vegfarende». Dette området er privat eid. Grue kommune eier gnr 12 bnr 1 ved Shell Namnå som totalt er på ca 18,8 dekar som grenser til arealet. Av dette utgjør 10x100 meter veien fra FV 415 øst for krysset ved RV2 og inn til Shell Namnå og videre forbi stasjonen. Omtrent et dekar av den resterende tomten på et dekar kan egne seg til døgnhvileplasser for tungtransport, mens resten av arealet er sumpaktig og kan ikke bebygges.

Grue kommune ser for øvrig svært positivt på at det legges en døgnhvileplass langs RV2 gjennom Grue. I Grue er det svært mye tungindustri med hyppig tungtransport til og fra. Hvert døgn overnatter mye tungtransport på rasteplassen på Namnå, ved Shell, ved parkeringsplassen ved Glamox Luxo, langs Industrivegen (kommunal veg) og ved en snuplass i enden av Energivegen. Dette

utgjør mange titalls overnattingsdøgn per uke og det vil være en stor fordel om disse kommer inn på et sted med ordnende former i Grue. I tillegg komme gjennomfartstrafikken. I Grue kommunes arealplan er et privat areal ved Shell Namnå avsatt til døgnhvileplass. Grue kommune bør vurdere å gjøre et makeskifte med grunneieren hvis grunneier ønsker, så kommunens tomt kan utvides. Arealet må detaljreguleres slik det er foreslått i kommunens arealplan.

Forslag tiltak 8.8:

Det vurderes om Grue kommunes areal ved Shell Namnå kan tilrettelegges for døgnhvileplass.

8.9 Strategi for mer hyttebygging i Grue

Økt hyttebygging er en fornuftig strategi for å bevare lokalsamfunn, varehandel, øke skatteinntekter og øke inntekt i det private næringslivet. Forskningsprosjekt viser at kommuner som lykkes med hytteutbygging kan måle økt inntekt hos befolkningen og økte skatteinntekter.

SWOT analysen viser at byggesaker avgjort på dispensasjon av plan er halvparten av landsgjennomsnittet. Spesielt dispensasjoner i strandsonen er lavere i Grue enn andre kommuner i Hedmark indikerer SSB-tall. Grue kommune er følgelig noe restriktiv, hvilket i og for seg er bra. Samtidig viser det at det kanskje kan vurderes å gi noen dispensasjoner fra plan i enkelttilfeller. Markedet etterspør hyttetomter i Grue ønsker utsikt mot vann. Tomter uten utsikt mot vann er tilnærmet ikke salgbare.

Hvis Grue kommune ønsker økt hyttebygging bør det vurderes å åpne opp for noe mer dispensasjoner, f.eks. i forbindelse med noe bygging i strandsonen der det ikke er allmenn ferdsel. Hvis Grue kommune kan forankre det i næringsplanen kan det være en styrke da dispensasjonssaker skal behandles i fylket, da ligger det en forankring i en plan. Samtidig er det viktig at utarbeidelse av strategi for fritidsbebyggelse skjer som del av kommuneplanarbeidet og forankres der. Ved å sikre en god kobling til arbeidet med samfunns- og arealdelen av kommuneplanen, settes «hyttestrategien» inn i en større sammenheng.

Departementets veileder *Planlegging av fritidsbebyggelse* (2005) sier følgende om hytter i kommuneplanen: *Langsiktige mål for utvikling av fritidsbebyggelsen i kommunen bør være et tema i samfunnsdelen av kommuneplanen, som grunnlag for arealdelen. Det er dette grunnlaget som blir bindeleddet mellom statlige og regionale retningslinjer på den ene siden og den lokale arealpolitikken på den andre.*

Når det skal utformes en hyttepolitikk i kommunen, skjer det derfor best gjennom drøfting og utforming av langsiktige mål for «den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utviklingen i kommunen». Da settes hyttepolitikken inn i en større sammenheng, og det blir ikke bare spørsmål om bruk av arealer og "rettferdig" fordeling mellom bygdelag og grunneiere.

Forslag tiltak 8.9:

I kommuneplanens samfunnsdel som Grue kommune snart må rullere bør det vurderes strategier for økt hyttebygging i Grue med større muligheter for å bygge innenfor 100 metersonen der det ikke er allmenn ferdsel. Det lages en testordning for å vurdere om tilskudd for løypekjøring til idrettslagene mellom eksisterende løypenett og nye hyttetomtområder kan øke hyttebyggingen i Grue.

8.10 Kontorfellesskap for landbruksbedrifter

Grue har et landbruk i Norgestoppen. Eksempelvis dyrker Gruebonden mest jord per bonde i Hedmark og Norge og Grue er den eneste kommunen i Norge der det dyrkes mer enn 10.000 dekar potet per år. Vekstra Grue er eksempelvis Sør-Hedmarks største økonomihus innen landbruk. Bedre Gardsdrift på Grøset er Norges største uavhengige landbruksfagblad. Grue har Nord Europas største potetpakkeri og mye annen industri som er landbruksbasert.

Landbruk er en av Grues styrker i SWOT analysen. Hvordan kan vi utvikle flere landbruksbedrifter i Grue? Klosser Innovasjon (Hedmark Kunnskapspark) la i 2017 Landbruksinkubatoren til Kirkenær og Grue Næringshage. Denne landbruksinkubatoren kan Grue gjøre mer ut av. Dessuten ligger det et vedtak i Grue kommunes budsjett om å se på eierskapet i Grue Næringssselskap AS.

Hvordan kan vi tiltrekke oss flere bedrifter innen landbruksmiljøet som kan samlokaliseres med landbruksinkubatoren?

I dag sitter mange kompetansemiljøer innen landbruket i Solør (privat sektor) spredt, kan en strategi være å samle disse under et tak og på den måten kan det skapes et større fagmiljø?

Næringslivet i Grue som er mest desentralisert er landbruket. Slik sett åpner det seg nye muligheter for landbruket med fiberutbyggingen. Grue kommune deltar nå i et EU prosjekt kalt CORA som handler om utbygging av digital infrastruktur og tjenester utenfor urbane strøk. Et mål er å få infrastrukturen på plass. Det neste målet kan være å få næringslivet til å utnytte infrastrukturen og ta i bruk digitale tjenester.

Flere av EU landene har kjørt prosjekter med et utvalg av sine bedrifter. I Grue er det naturlig å peke på landbruket som den største næringen som nå får tilgang til ny infrastruktur, siden industri, bygg, anlegg og varehandel i stor grad har hatt infrastrukturen. Kan det en strategi være å bruke eierskapet i Grue Næringssselskap til å sette Kirkenær på kartet som en «landbrukstettsted»?

Forslag tiltak 8.10:

Grue kommune vedtar følgende strategi for sitt eierskap i Grue næringssselskap AS: Det settes i gang en strategiprosess for å vurdere om Grue Næringssselskap AS kan tiltrekke seg flere leietakere innen landbruk for å skape et større fagmiljø for en viktig sektor i Grue»

9 Organisering og fremdriftsplan

Forslag til planprogram behandles i formannskapet og kommunestyret før den blir lagt ut på høring i 4 uker. Hvis næringsplanen får konsekvenser for areal er det høringsfrist på 6 uker. Etter høringsperioden vil planprogrammet legges fram for endelig politisk vedtak.

Planarbeidet vil pågå etter følgende framdriftsplan:

Drøftingsutkast presenteres næringsfaglig forum	uke 3.
Power Point presentasjon for plan og fremdrift presenteres formannskapet i	uke 4.
Power Point presentasjon for plan og fremdrift presenteres kommunestyret i	uke 6.
SWOT analyse presenteres i komite for næring, oppvekst og kultur	18.2.2019
Førsteutkast næringsplan får innspill fra komite for næring, oppvekst og kultur	13.5.2019
Høringsutkast legges frem for Grue Handels og Næringsforum, industribedrifter, øvrig næringsliv	1.6-20.6.
Planen sendes på høring av Kommunestyret	24.6.19
Offentlig høringsperiode	25.6-10.8.19
Plan vedtas av kommunestyret	2.9.19

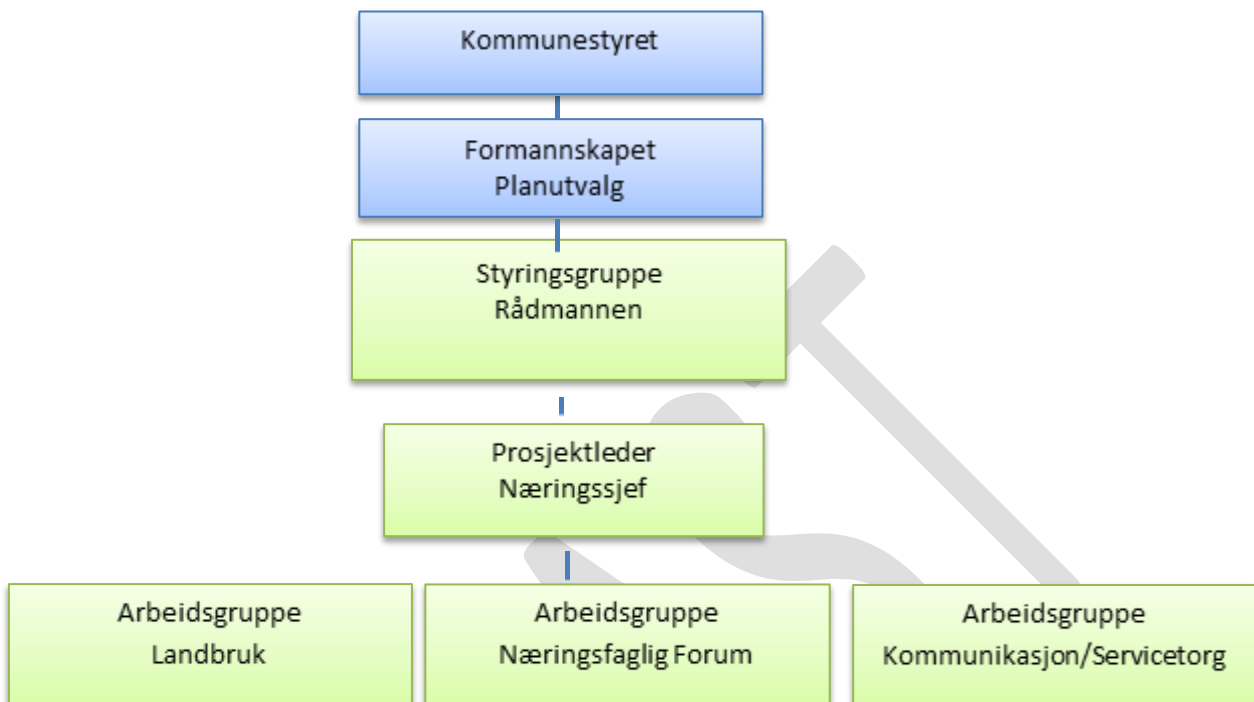
Aktiviteter og milepæler	2019				2020	
	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Utarbeide forslag til næringsplan						
Fremleggelse av høringsutkast						
Innspill fra næringslivet tas inn før planen behandles i formannskapet og kommunestyret						

En intensjon i planarbeidet er at Grue kommune i størst mulig grad skal være i stand til å gjennomføre rullering/revidering av næringsplanen uten innleid bistand. Det er derfor hensiktsmessig at en i stor grad benytter faste politiske og administrative organer i styring og gjennomføring av prosessen.

For forankring og samarbeid på tvers av enheter, foreslås det at det dannes en arbeidsgruppe bestående av Næringsfaglig Forum (næring), (jordbruk), (skogbruk). Gruppen møter for å komme med innspill til utkast. Arbeidsgruppa rapporterer til rådmann.

Den politiske involveringen i planarbeidet er viktig. I arbeidet vil komite for næring, oppvekst og kultur bli involvert gjennom løpende informasjon om fremdrift og med framlegging av og diskusjon rundt drøftingsnotater.

Modellen nedenfor viser organisering av næringsplanarbeidet:

Politisk nivå:

Kommunestyret: Vedtar forslag til næringsplan og handlingsplanprogram, og legger dette ut på høring og offentlig ettersyn. Fastsetter endelig handlingsplan og næringsplan.

Formannskapet: Er kommunens planutvalg og har det overordnede ansvaret for planarbeidet. Vedtar innstilling til kommunestyret i forslag til handlingsplan og forslag til næringsplan.

Administrativt nivå:

Rådmannen: Har ansvar for å avsette tilstrekkelige ressurser internt i organisasjonen for å gjennomføre næringsplanen. Innstiller sak til behandling i formannskapet. Rådmann vil også ha ansvar for å planlegge og gjennomføre temamøter og medvirkningsarenaer for de ulike satsningsområdene sammen med formannskapet.

Prosjektleder: Har ansvar for å organisere og koordinere planarbeidet, og hovedansvar for å utarbeide forslag til næringsplan og handlingsplan. Er sekretær.

Arbeidsgrupper: I prosjektet vil det bli opprettet arbeidsgrupper på tvers av fagenhetene og ut fra hovedutfordringene som defineres i planarbeidet.

Planen følges opp med årlige budsjettforslag, først gang budsjettåret 2020.

Nærings sjefen rapporterer fremdrift til komite for næring, oppvekst og kultur en gang i året. Møtet legges opp rett etter at NHO har publisert tallene for kommune NM.

Sluttrapport med evaluering av KPI (målsettinger) og denne måten å organisere utviklingsarbeidet på, gjøres innen utgangen av februar 2023.